

Sygn. akt I A Ca 1118/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 grudnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Bogdan Wysocki

Sędziowie: SA Jan Futro (spr.)

SA Mariola Głowacka

Protokolant: st. sekr. sąd Agnieszka Paulus

po rozpoznaniu w dniu 20 grudnia 2016 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa T. D.

przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Dyrektora Aresztu Śledczego w N.

o zapłatę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 7 lipca 2016 r.

sygn. akt I C 155/15

1. oddala apelacje obu stron;
2. koszty postępowania apelacyjnego wzajemnie znosi;
3. przyznaje od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Zielonej Górze) adwokatowi A. J. kwotę 147,60 zł tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Mariola Głowacka Bogdan Wysocki Jan Futro

I A Ca 1118/16

UZASADNIENIE

Powód T. D. w pozwie skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Dyrektora Aresztu Śledczego w N. wniósł o zasądzenie od pozwanego kwoty 200 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia pozwu, tytułem zadośćuczynienia za krzywdę, jakiej doznał w czasie przebywania w Areszcie Śledczym w N., gdzie odbywał karę pozbawienia wolności. Powód wniósł ponadto o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu.

W uzasadnieniu twierdził, że nie otrzymywał podstawowych środków higieny osobistej i środków czystości, wielokrotnie był umieszczany w celach, w których znajdowały się pluskwy i pomimo zgłoszenia, administracja jednostki penitencjarnej nie podjęła stosownych działań w tym zakresie, nie otrzymał żadnej pomocy medycznej po

pogryzieniu go przez insekty. Powyższe skutkowało znacznym uszczerbkiem na jego zdrowiu psychicznym. Ponadto, przez 9 dni powód przebywał w przeludnionej celi, w której powierzchnia przypadająca na jednego osadzonego wynosiła mniej niż 3 m² i w tym czasie nie miał możliwości odbywania dodatkowych spacerów i wyjść do świetlicy. Miejsca przeznaczone do spacerów nie są też do tego przystosowane, tj. nie są zadaszone, przez co powód zmuszony był do rezygnowania ze spacerów, a także – ze względu na brak śmietników – są zaśmiecone i rzadko sprzątane. Powód wielokrotnie był również zmuszony opuścić świetlicę przed czasem z powodu odbywających się tam spotkań różnego rodzaju, organizowanych przez administrację zakładu. Świetlica nie jest też właściwie wyposażona, gdyż powód korzystając z niej wielokrotnie nie miał gdzie usiąść. Ponadto, cele mieszkalne, w których przebywał powód były zagrzybite i nie miały właściwej wentylacji. Zdaniem powoda, naruszone zostało również jego prawo do prywatności i intymności ze względu na brak kabin prysznicowych i jakiegokolwiek przegród oddzielających poszczególne prysznice, jak również półek na środki higieny osobistej.

Pozwany w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa według norm przepisanych. W uzasadnieniu zakwestionował powództwo zarówno co do zasady, jak i co do jego wysokości, podnosząc w szczególności, że warunki bytowe oraz sanitarne w Areszcie Śledczym w N. były zgodne z obowiązującymi przepisami i w ramach możliwości finansowych przeprowadzane są remonty cel mieszkalnych. Wykonywane są również wszelkie obowiązki w zakresie techniczno-sanitarnym.

W piśmie procesowym z 10 lipca 2015 r. pełnomocnik powoda sprecyzował, że powód domaga się zadośćuczynienia za naruszenie jego dóbr osobistych w postaci zdrowia, godności i prawa do prywatności.

Wyrokiem z dnia 7 lipca 2016 r., sprostowanym postanowieniem z 13 lipca 2016 r. Sąd Okręgowy w Zielonej Górze zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 7 maja 2015 r. do dnia zapłaty, oddalając powództwo w pozostałej części.

Orzekając o kosztach postępowania nie obciążył powoda kosztami zastępstwa procesowego pozwanego i przyznał od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Zielonej Górze) adwokatowi A. J. kwotę 234,52 zł tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

Jako podstawy rozstrzygnięcia Sąd I instancji powołał następujące ustalenia.

Powód T. D. został osadzony w Areszcie Śledczym w N. w dniu 21 listopada 2012 r. Termin odbycia kary pozbawienia wolności przypada na dzień 6 czerwca 2021 r. Nie jest on zatrudniony odpłatnie w Areszcie Śledczym w N.. Aktualnie nie płaci alimentów, ma zaległości w Funduszu (...)ponad 40 000 zł. (na maj 2015) oraz jest zadłużony w (...) na kwotę 500 000 zł.

W momencie przyjęcia do Aresztu Śledczego powód został umieszczony w celi nr (...) w której powierzchnia na osobę wynosiła 3,09 m⁽²⁾. W dniu 22 listopada 2012 r. powód został umieszczony w celi numer (...) o łącznej powierzchni 18,14 m⁽²⁾, w której przebywał do 1 lutego 2013 r. W celi osadzonych było łącznie od 5-6 osób, jednakże w żadnym z okresów nie doszło do przeludnienia, a każdy z osadzonych miał zapewnione co najmniej 3,02 m⁽²⁾. Od 1 - 13 lutego 2013 r. powód przebywał w sześciuosobowej celi numer (...) o łącznej powierzchni 19,21 m⁽²⁾, w której na jednego osadzonego przypadało 3,20 m⁽²⁾. W okresie od 4 kwietnia 2013 r. do 28 maja 2013 r. powód przebywał w celi numer (...)o łącznej powierzchni 18,29 m⁽²⁾. W celi tej przebywało od 4-6 osadzonych, a powierzchnia na jednego osadzonego wynosiła od 3,04m⁽²⁾ do 4,57 m⁽²⁾. Od 28 maja 2013 r. do 26 czerwca 2013 r. powód przebywał w celi numer (...) o powierzchni 18,06 m⁽²⁾, w której przebywało 6 osadzonych, przy czym powierzchnia na jedną osobę wyniosła 3,01 m⁽²⁾. Następnie powód został umieszczony w celi numer (...) o powierzchni 6,17 m⁽²⁾, w której przebywał do 10 lipca 2013 r. Powierzchnia przypadająca na osobę wynosiła 3,08 m⁽²⁾. Powód ponownie został osadzony celi numer (...)w okresie od 28 - 31 sierpnia 2013 r. Następnie od 31 sierpnia 2013 r. do 5 września 2013 r. powód przebywał w celi

numer (...) o powierzchni 6,21 m⁽²⁾. W celi łącznie przebywało 2 osadzonych, zaś powierzchnia przypadająca na jedną osobę wyniosła 3,08 m⁽²⁾.

Decyzją Dyrektora Aresztu Śledczego w N. z dnia 17 września 2013 r. wydaną w związku z brakiem miejsc w pozwanym Areszcie i koniecznością natychmiastowego umieszczenia w areszcie osób o których mowa w art. 110 § 2b, powód został umieszczony w dniu 16 września 2013 r. w celi mieszkalnej numer (...) o łącznej powierzchni 8,03 m². W okresie od 16-23 września łączna liczba osadzonych wyniosła 4 osoby, zaś powierzchnia przypadająca na jednego osadzonego wyniosła 2,00 m². Od 23-25 września 2013 r. liczba osadzonych wyniosła 3 osoby, a powierzchnia na jedną osobę 2,67 m². W okresie od 25-30 września 2013 r. w celi przebywało już tylko dwóch osadzonych w tym powód, a dostępna powierzchnia na osobę wynosiła 4,01 m².

Powyższa decyzja została następnie uchylona decyzją z dnia 30 września 2013 r. W uzasadnieniu podano, że powód przebywał przez okres 9 dni tj. od dnia 16-25.09.2013 r. w celi mieszkalnej, w której powierzchnia na jednego mieszkańca wynosiła poniżej 3m².

W okresie od 30 września 2013 r. do 9 stycznia 2014 r. powód przebywał w celi mieszkalnej numer (...), zaś od 9 - 27 stycznia 2014 r. w celi numer (...). Następnie został przeniesiony do celi numer (...), w której przebywał od 27 -29 stycznia 2014 r.

Od 29 stycznia 2014 r. do 11 kwietnia 2014 r. został osadzony w celi numer (...), w okresie od 11 kwietnia 2014 r. do 19 maja 2014 r. w celi numer (...), następnie ponownie w celi numer (...), od 19 maja 2014 r. do 2 lipca 2014 r. i od 2 lipca 2014 r. do 22 czerwca 2015 r. w celi numer (...)

W każdym z tych okresów powierzchnia jaka przypadała na jednego osadzonego wynosiła co najmniej 3,08 m².

Powód w roku 2014 co miesiąc otrzymywał przysługujące mu środki higieny osobistej, co następnie kwitował własnoręcznym podpisem. Także od stycznia 2015 r. powód miał zapewniony przydział owych środków. Powód miał też zapewnione środki czystości, a powyższe środki są wydawane osadzonym zgodnie z obowiązującym, w tym zakresie rozporządzeniem.

Dodatkowe środki są również wydawane na wniosek osadzonego, który ma również możliwość otrzymania ich z domu w paczce.

W pozwanej jednostce penitencjarnej, co roku w latach 2012-2014 były przeprowadzane przez mistrza kominiarskiego kontrole przewodów kominowych, które nie wykazały żadnych nieprawidłowości. Przewody kominowe wentylacyjne cel mieszkalnych są drożne i nadawały się zawsze do dalszego użytku.

Areszt Śledczy w N. zawarł w dniu 5 maja 2014 r. z firmą (...) M. S. umowę na dezynfekcję, dezynsekcję i deratyzację. Na podstawie tej umowy wykonawca usługi firma (...) zobowiązała się do zamontowania na terenie obiektu jednostki penitencjarnej, pułapek żywo-łownych, karmnika deratyzacyjnego, detektorów owadów, lamp owadobójczych. Raz w miesiącu miały być przeprowadzane kontrole urządzeń monitorujących. Ponadto wykonawca zobowiązany był do przeprowadzania zabiegów deratyzacji, dezynsekcji i dezynfekcji. W dniu 15 lipca 2014 r. przeprowadzono dezynsekcję i deratyzację celi nr (...) w której przebywał powód w związku ze zgłoszeniem pogryzienia przez pluskwy. Co miesiąc pracownik ww. firmy przychodzi do Aresztu Śledczego wykonując czynności dezynsekcyjne. W momencie zgłaszania przez osadzonych problemów z insektami w celach, firma zajmująca się dezynsekcją jest o tym informowana, zaś czynności podejmowane, co do zasady następnego dnia.

Decyzja z dnia 23 czerwca 2014 r. Państwowy Powiatowy (...) w N., po przeprowadzeniu kontroli sanitarno-technicznej nakazał doprowadzić do właściwego stanu techniczno-sanitarnego pomieszczenia mieszkalne wraz z kącikami sanitarnymi w celach nr (...) kąciki sanitarne w celach numer (...), oraz w pomieszczeniach mieszkalnych w celach numer (...) Termin wykonania prac określono do 31 grudnia 2014 r. oraz 30 czerwca 2015 r. Prace zaplanowane do

wykonania w terminie do 31 grudnia 2014 r. zostały wykonane w całości, co zostało potwierdzone kontrolą i spisaniem protokołu kontroli z dnia 27 stycznia 2015 r.

W dniu 7 lipca 2014 r. powód zgłosił się do zatrudnionej w jednostce penitencjarnej pielęgniarki zgłaszając pogryzienie przez pluskwy. Wizyta ta została potwierdzona w książeczce zdrowia powoda. Jednocześnie pielęgniarka uczyniła adnotację o dezynfekcji.

Dwa dni później tj. 9 lipca 2014 r. powód został przebadany przez lekarza, który stwierdził pogryzienie przez pluskwy. W książeczce zdrowia powoda odnotował pięć odczynów bez zaczerwienienia znajdujących się na prawym ramieniu i lewej stopie, jednakże nie wymagały one leczenia farmakologicznego.

Powód jest postrzegany przez funkcjonariuszy jak i administrację Aresztu Śledczego w N. jako osoba bardzo roszczeniowa. Często też nie potrafi w sposób precyzyjny wyartykułować swoich żądań, podnosząc, że się kogoś boi, nie podając o kogo chodzi.

Powód skarżył się również na warunki bytowo-sanitarne, panujące w celach mieszkalnych w Areszcie Śledczym w N. oraz na brak środków czystości i środków do higieny osobistej. Miał również zastrzeżenia do znajdujących się w oknach blend, które jego zdaniem są ustawione pod nieodpowiednim kątem, co ogranicza dostęp dziennego światła do celi, a nadto są one zabrudzone ptasimi odchodami i dlatego ma problemy ze wzrokiem.

W trakcie pobytu powoda w Areszcie Śledczym w N. miał on możliwość uczestnictwa w zajęciach dodatkowych, natomiast uczestnictwo, to jest uzależnione od jego woli.

Powód odbywa karę łączną pozbawienia wolności od (...) roku za handel narkotykami. Po wniesieniu sprawy cywilnej powód trzykrotnie miał wizytę u psychiatry(...)

Powód jest uzależniony od narkotyków brał narkotyki od 18 roku życia. Zgłaszał drażliwość i trudność w panowaniu nad nerwami oraz problemy ze snem.

Znajdujący się w Areszcie Śledczym w N. spacerownik nie jest zadaszony.

W trakcie jego modernizacji przepisy nie nakładały obowiązku jego zadaszenia. Obecny regulamin taki wymóg zastrzega.

W 2008 r. w Areszcie Śledczym w N. wykonano całościowy remont łaźni, jednakże, kabiny prysznicowe dla osadzonych nie zostały wydzielone. Osadzeni w trakcie kąpieli nie mają gdzie położyć środków higieny osobistej, które albo leżą na ziemi albo też są trzymane przez osadzonych.

Pozwana jednostka penitencjarna jest często kontrolowana przez Sanepid w związku ze składanymi przez osadzonych skargami. Kontrole nie wykazały zagrzybienia cel mieszkalnych, natomiast zostały stwierdzone uchybienia dotyczące niewłaściwego stanu techniczno-sanitarnego elewacji w celach, co zostało przez pozwaną jednostkę penitencjarną wykonane.

Przebywający z powodem w celi numer (...)osadzony Ł. M., skarżył się na warunki bytowe panujące w celi mieszkalnej dotyczące zawilgocenia ścian. W wyniku kontroli sanepid potwierdził zawilgocenie w celi. Jednocześnie Rzecznik Praw Obywatelskich w piśmie z dnia również uznał za uzasadnioną skargę współosadzonego z powodem Ł. M., a dotycząca zawilgocenia ścian.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy wskazał, że podstawę częściowego uwzględnienia powództwa stanowią przepisy art. 417 k.c. w zw. z art. 23 i 24 § 1 k.c. w zw. z art. 448 k.c.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że zachodziły podstawy do przyznania powodowi zadośćuczynienia za naruszenie jego dóbr osobistych w związku niewłaściwymi warunkami odbywania kary pozbawienia wolności, a mianowicie naruszeniem jego godności osobistej w związku z przebywaniem w zawilgoconej

celi, a nadto takiej, w której znajdowały się insekty, a także w związku z brakiem oddzielnych kabin prysznicowych co pozbawia osadzonych poczucia intymności i prywatności. Rozważając kwestię wysokości należnego powodowi zadośćuczynienia, Sąd Okręgowy ocenił żadaną przez powoda kwotę w wysokości 200 000 zł za znacznie zawyżoną. Zdaniem Sądu, całokształt okoliczności sprawy, w szczególności czas trwania dolegliwości i stopień ich natężenia uzasadnia przyznanie powodowi zadośćuczynienia w kwocie 2 000 zł.

O odsetkach orzeczono na podstawie art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c.

Jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu - wskazując, co się na nie składa - Sąd Okręgowy powołał przepisy art. 102 k.p.c. i art. 113 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2016 r., poz. 623).

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu Sąd Okręgowy orzekł zgodnie z § 11 ust. 1 pkt 25 oraz § 19 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461).

Od wyroku tego apelacje wniosły obie strony.

Powód zaskarżył go w części oddalającej powództwo i w zakresie orzeczenia o kosztach pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Zarzucił zaskarżonemu wyrokowi:

1. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego prowadzącą w efekcie do błędnego przyjęcia, że okoliczności sprawy, w tym czas trwania dolegliwości związanych z warunkami bytowymi panującymi w celach, tj. ich zawilgoceniem, zarobaczywieniem, a także brakiem oddzielnych kabin prysznicowych, co zupełnie eliminuje poczucie intymności i prywatności kąpiących osadzonych i stopień natężenia tych dolegliwości uzasadnia przyznanie powodowi zadośćuczynienia w wysokości jedynie 2.000 zł;
2. naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy:
 - art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie granicy swobodnej oceny dowodów wyznaczonej logicznym rozumowaniem i zasadami doświadczenia życiowego oraz nierozważenie wszystkich okoliczności niniejszej sprawy, w efekcie prowadzących do niezgodności ustaleń faktycznych z materiałem dowodowym zebrany w tej sprawie i w konsekwencji błędne ustalenie, że brak jest przesłanek do ustalenia, iż naruszenia prawnie chronionych dóbr powoda w Areszcie Śledczym w N. w postaci godności ludzkiej i prawa do humanitarnego traktowania uzasadnia przyznanie powodowi zadośćuczynienia w wysokości jedynie 2 000 zł, podczas gdy właściwa analiza materiału dowodowego prowadzi wniosku, iż adekwatnym jest zadośćuczynienie w kwocie żądanej przez powoda;
 - § 11 ust. 1 pkt 25 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie poprzez jego zastosowanie, podczas gdy przedmiotem niniejszej sprawy nie jest roszczenie o odszkodowanie lub zadośćuczynienie związane z warunkami wykonywania kary pozbawienia wolności, lecz roszczenie o zadośćuczynienie za naruszenie dóbr osobistych powoda.

W konsekwencji powód wniósł o zmianę wyroku Sądu Okręgowego w zaskarżonej części i uwzględnienie powództwa w całości oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz adwokata A. J. tytułem kosztów udzielonej powodowi pomocy prawnej z urzędu kwoty 5 256 zł, w tym kwotę 3 600 zł + VAT oraz koszty dojazdu, ewentualnie uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Na wypadek nieuwzględnienia apelacji w zakresie roszczeń majątkowych powoda, jego pełnomocnik wniósł o przyznanie mu od Skarbu Państwa tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu w pierwszej instancji kwoty 5 256 zł, w tym 3 600 zł + VAT oraz koszty dojazdu, a nadto

przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych. Wniósł również o nieobciążanie powoda kosztami postępowania.

Pozwany zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w części uwzględniającej powództwo oraz w zakresie rozstrzygnięcia o odstąpieniu od obciążenia powoda kosztami zastępstwa procesowego pozwanego. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

1. naruszenie prawa procesowego mające istotny wpływ na wynik sprawy - tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie błędnych ustaleń faktycznych, wskutek dowolnej oceny materiału dowodowego, przez przyjęcie niepoprawnych logicznie i niezgodnych z doświadczeniem życiowym wniosków w oparciu o dowody z dokumentów, zeznań świadków oraz zeznań powoda prowadzących do konkluzji, iż wystąpienie zarobaczenia celi mieszkalnej, w której przebywał powód, powstało na skutek zaniedbań w należyтым utrzymaniu obiektu przez administrację pozwanej jednostki, jak również ustalenia, iż w związku z pogryzieniem powoda przez pluskwy, administracja Aresztu Śledczego w N. podjęła stosowne działania dopiero tydzień po tym, jak powód zgłosił tę okoliczność;

2. naruszenie prawa materialnego - tj. art. 448 k.c. w związku z art. 24 k.c. - poprzez przyjęcie, że w oparciu o ustalony w sprawie stan faktyczny możliwe jest stwierdzenie zaistnienia wszystkich przesłanek odpowiedzialności z tytułu zadośćuczynienia, w tym w szczególności stwierdzenie, iż w związku z niezapewnieniem powodowi stosownych warunków bytowych (tj. zaistnienia zawilgocenia i zarobaczenia cel, a także braku oddzielnych kabin prysznicowych), zostały naruszone jego dobra osobiste i zaistniały przesłanki do zasądzenia na rzecz powoda zadośćuczynienia;

3. naruszenie prawa materialnego - tj. art. 481 § 1 k.c. w związku z art. 363 § 2 k.c. i art. 455 k.c. poprzez orzeczenie o odsetkach od dnia 7 maja 2015 r. zamiast od daty wyrokowania - 7 lipca 2016 r., choć wyrok Sądu I instancji miał charakter ustalający co do zakresu odpowiedzialności pozwanego;

4. naruszenie prawa procesowego - tj. art. 102 k.p.c. w związku z art. 98 k.p.c. przez niewłaściwe zastosowanie i w konsekwencji odstąpienie od obciążania powoda kosztami procesu.

W konsekwencji pozwany wniósł o zmianę wyroku Sądu Okręgowego w zaskarżonej części i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego, ewentualnie uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, a nadto zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację powoda pozwany wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa kosztów postępowania, w tym na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacje obu stron okazały się niezasadne.

Pismo powoda zatytułowane „Apelacja” z 21 września 2016 r. (k. 525) zostało potraktowane jako dodatkowo uzasadniające zarzuty apelacji wniesionej przez jego pełnomocnika z urzędu.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do dalej idącej apelacji pozwanego, który domagał się całkowitego oddalenia powództwa, stwierdzić należy, że podniesione w niej zarzuty, tak naruszenia prawa procesowego, jak i prawa materialnego, okazały się niezasadne.

Sąd Okręgowy dokonał ustaleń stanu faktycznego bez obraży art. 233 § 1 k.p.c. - w oparciu o wszechstronnie przeanalizowany, oceniony zgodnie z zasadami wiedzy, logiki i doświadczenia życiowego materiał dowodowy, a w każdym razie skarżący nie wykazał by tak ujęte kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów zostały przez Sąd ten naruszone, prowadząc do ustaleń niezgodnych z materiałem dowodowym. Wbrew zarzutowi, Sąd Okręgowy w

ustalonym stanie faktycznym sprawy nie poczynił ustalenia, że wystąpienie zarobaczywienia celi mieszkalnej, w której przebywał powód powstało na skutek zaniedbań w należyтым utrzymaniu obiektu przez administrację pozwanej jednostki. Sąd Okręgowy nie poczynił też ustalenia, że w związku z pogryzieniem powoda przez pluskwy, administracja Aresztu Śledczego w N. podjęła stosowne działania dopiero tydzień po tym, jak powód zgłosił tę okoliczność. W tym zakresie Sąd Okręgowy ustalił jedynie, że 15 lipca 2014 r. przeprowadzono dezynsekcję i deratyzację celi nr (...) w której przebywał powód w związku ze zgłoszeniem pogryzienia przez pluskwy, a nie, że w tym terminie zostały dopiero podjęte działania przez administrację zakładu, tj. że w tym dniu zlecono przeprowadzenie dezynsekcji specjalistycznemu podmiotowi.

Nie można też zgodzić się z zarzutem błędnego przyjęcia przez Sąd Okręgowy, że w ustalonym stanie faktycznym zachodziły podstawy do stwierdzenia, iż zostały spełnione przesłanki odpowiedzialności pozwanego z tytułu naruszenia dóbr osobistych powoda. Wprawdzie z pisma Biura Rzecznika Praw Obywatelskich z 17 września 2014 r., na którego treść powołał się Sąd Okręgowy nie wynika, że cela (...), w której przebywał powód była zagrzybiona (nie stwierdzono, by w pomieszczeniu znajdowała się pleśń), to jednak stwierdzono, iż stan tej celi mieszkalnej nie odpowiadał właściwym warunkom sanitarno-technicznym w zakresie czystości ścian i sufitu (k. 371). Niewątpliwie też przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że w celi mieszkalnej, w której przebywał powód występowały uciążliwe insekty (doszło do pogryzienia przez nie powoda), a nadto pozwany nie kwestionował ustaleń Sądu, że w łaźni kabiny prysznicowe dla osadzonych nie zostały wydzielone i osadzeni w trakcie kąpieli nie mają gdzie położyć środków higieny osobistej, które albo leżą na ziemi albo też są trzymane przez osadzonych. Ta ostatnia okoliczność, niezależnie od wskazywanej przez pozwanego zgodności z formalnymi przepisami obowiązującymi w tym zakresie w czasie remontu łaźni w roku 2008, uzasadniała przyjęcie, że doszło do naruszenia dobra osobistego powoda w postaci godności osobistej oraz prawa do prywatności i intymności związanego z czynnościami higieny osobistej. Nie można bowiem uznać, że opisane wyżej warunki utrzymywania higieny osobistej przez osadzonych spełniały wymogi nieskrępowanego korzystania z urządzeń sanitarnych.

Niezasadny jest również zarzut niewłaściwego ustalenia początkowej daty płatności odsetek ustawowych za opóźnienie od zasądzonej na rzecz powoda kwoty zadośćuczynienia, tj. że odsetki te powinny zostać zasądzone dopiero od daty wyrokowania. Zdaniem Sądu Apelacyjnego odszkodowanie w rozmiarze, w jakim ono należy się wierzycielowi w dniu, w którym dłużnik ma je zapłacić, powinno być oprocentowane od tego dnia (wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 17 stycznia 2013 r. I A Ca 1104/12 LEX nr 1271919). Z reguły odszkodowanie pieniężne jest płatne niezwłocznie po wezwaniu przez wierzyciela (art. 455 in fine k.c.). W wyroku z dnia 8 lutego 2012 r., sygn. sprawy V CSK57/11 (Lex 1147804) Sąd Najwyższy stwierdził, że odsetki od zasądzonej kwoty odszkodowania należą się poszkodowanemu już od chwili zgłoszenia roszczenia o zapłatę odszkodowania. W dacie zgłoszenia roszczenia obowiązek spełnienia świadczenia odszkodowawczego zgodnie z art. 455 k.c., staje się wymagalny. Rozmiar szkody, a tym samym wysokość zgłoszonego żądania podlega weryfikacji w toku procesu, nie zmienia to jednak faktu, że chodzi o weryfikację roszczenia wymagalnego już w dacie zgłoszenia, a nie dopiero w dacie sprecyzowania kwoty i przedstawienia dowodów. Jeżeli po weryfikacji okaże się, że ustalona kwota odszkodowania nie przekracza wysokości kwoty żądanej już wcześniej, nie ma przeszkód do zasądzenia odsetek od tej wcześniejszej daty. Uwzględniając czas, jaki upłynął od doręczenia pozwanemu odpisu pozwu do daty wyrokowania nie można też uznać, że zasądzone świadczenie w dacie wyrokowania zawierało również całkowitą rekompensatę z tytułu upływu czasu.

Nie znajdował też podstaw zarzut naruszenia art. 102 k.p.c. Wprawdzie zasadne jest stanowisko, że sama tylko zła sytuacja materialna strony nie uzasadnia nieobciążania jej kosztami postępowania, to jednak należy podzielić wyrażane wielokrotnie w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych stanowisko, że odstąpienie od obciążenia strony kosztami postępowania na podstawie art. 102 k.p.c. uzależnione jest od dyskrejonalnej oceny Sądu. Podważenie tej oceny możliwe jest w zasadzie jedynie w wypadku, gdy nie zawiera uzasadnienia, albo gdy ocena ta jest rażąco niesprawiedliwa. W rozpoznawanej sprawie natomiast sytuacja taka nie zachodzi. Sąd Okręgowy w sposób wystarczający umotywował swoje stanowisko w tym zakresie, wskazując, że nieobciążenie powoda kosztami postępowania uzasadnia niewielki nakład pracy pełnomocnika pozwanego, a nadto okoliczność, że obciążenie powoda tymi kosztami spowodowałoby istotne zmniejszenie przyznanego mu zadośćuczynienia.

Odnosząc się z kolei do apelacji powoda, stwierdzić należy, że podniesione w niej zarzuty sprowadzały się w istocie do zakwestionowania wysokości przyznanego powodowi zadośćuczynienia, a zatem do zarzutów naruszenia prawa materialnego, tj. ustalenia należnego powodowi zadośćuczynienia w zbyt niskiej kwocie, nieadekwatnej do okoliczności sprawy. W tym zakresie, należy podnieść, że ocena rozmiaru krzywdy należy do swobodnego uznania sędziowskiego i w ramach kontroli instancyjnej podważenie jej jest możliwe tylko wówczas, gdy określając wysokość zadośćuczynienia, sąd ewidentnie naruszył zasady ustalania tego zadośćuczynienia, w konsekwencji czego zasądzone zadośćuczynienie jest w sposób oczywisty niewspółmierne do doznanej krzywdy. O postawieniu skutecznego zarzutu naruszenia art. 448 k.c. można mówić również wtedy, gdy dochodzi do dysonansu pomiędzy poprawnie sformułowanymi przesłankami w ujęciu ogólnym (uniwersalnym) a zindywidualizowanymi przesłankami, dotyczącymi konkretnej osoby pokrzywdzonej (wyrok SN z dnia 7 lipca 2011 r. II CSK 682/10, LEX nr 951296 i z dnia 20 kwietnia 2006 r., IV CSK 99/05, OSP 2009/4/40). W rozpoznawanej sprawie Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy sformułował w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku katalog kryteriów, którymi należy się kierować przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia pieniężnego.

W ustalonym stanie faktycznym, którego powód w żaden sposób nie podważył, nie można uznać, że Sąd Okręgowy określając w niniejszej sprawie wysokość zadośćuczynienia należnego powodowi nie określił tej sumy na odpowiednim poziomie, w rozumieniu art. 448 k.c. Z ustaleń faktycznych poczynionych w sprawie wynika, że powód przebywał w celi, w której występowały insekty, jednak pozwany podejmował działania zmierzające do wyeliminowania tego problemu i po około tygodniu od dnia zgłoszenia została przeprowadzona dezynsekcja i deratyzacja w celi mieszkalnej zajmowanej przez powoda. Ponadto, pozwany podejmuje działania w ramach posiadanych środków zmierzające do poprawy warunków sanitarno-bytowych osób przebywających w pozwanej jednostce. Ustalona przez Sąd Okręgowy kwota zadośćuczynienia stanowi też ekonomicznie odczuwalną wartość a zarazem odpowiada swoim poziomem kwotom zadośćuczynienia zasądzanym w innych sprawach o podobnym stanie faktycznym.

Niezasadny był również zarzut błędnego przyjęcia, że podstawę prawną ustalenia wysokości przyznanego pełnomocnikowi powoda wynagrodzenia stanowi powołany przez Sąd Okręgowy przepis § 11 pkt 25 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. 2013, poz. 461). W rozpoznawanej sprawie nie budzi wątpliwości, że wysokość stawki minimalnej, stanowiącej podstawę przyznanego pełnomocnikowi powoda wynagrodzenia, zależy od rodzaju sprawy, a nie od wartości przedmiotu sporu. Prawidłowa jest ocena Sądu Okręgowego, że kwestia zapewnienia właściwych warunków bytowych osobie odbywającej karę pozbawienia wolności dotyczy warunków wykonywania tej kary, przez co należy rozumieć całokształt warunków życia osób skazanych, związanych z funkcjonowaniem zakładów karnych i służby więziennej.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w punkcie 1 wyroku, orzekając o kosztach postępowania apelacyjnego na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c. W punkcie 3 orzeczono o wynagrodzeniu pełnomocnika z urzędu na podstawie § 14 pkt 26 w zw. z § 16 ust. 1 pkt. 2 w zw. z § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2016 r., poz. 1714).

Mariola Głowacka Bogdan Wysocki Jan Futro